

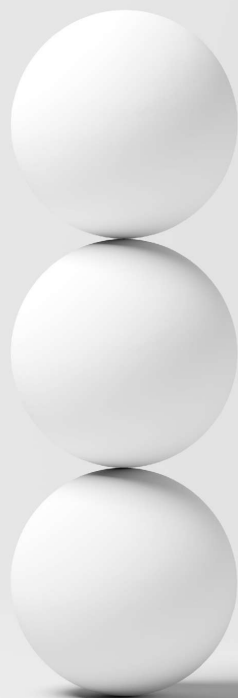
III Jornada sobre Aspectes Pressupostaris de les Entitats Locals

Girona

04/10/2024

Diputació de Girona

DDG2023 DIPUTACIÓ DE GIRONA. DEBAMACIÓ SOSTENIBLE

LES FINANCES PÙBLIQUES SÓN COSA DE TRES

Joaquim Solé Vilanova

Catedràtic de Finances Pùbliques (UB)

jsolevilanova@ub.edu

Diputació de Girona

INTRODUCCIÓ

- Qui són els TRES actors?: legislació estatal, govern municipal i gestor econòmic municipal
- En un context d'ajuntament mitjans, petits i molt petits
- Contingut:
 - perfil dels tres actors
 - valoració a grans trets del finançament municipal
 - especial referència a l'IBI i les taxes i preus
 - decàleg -ampliat- de la gestió de les finances municipals

ACTOR 1: LEGISLACIÓ ESTATAL

- Uniforme per a totes les CCAA de règim comú. És un model unitari: no federal
- Legislació força uniforme per a municipis grans, mitjans, petits i molt petits

ACTOR 2: GOVERN MUNICIPAL

- Els municipis petits i molt petits tenen capacitats més limitades per complir les competències assignades
- Els electes estan interessats sobretot en els serveis i les inversions
- Els electes responsables de les finances tenen por dels impostos, taxes i preus

ACTOR 3: GESTOR MUNICIPAL

Gestor omnipotent a municipis petits: el secretari-interventor

- Requereix múltiples coneixements, de múltiples disciplines
- La tasca és difícil per un secretari-interventor, amb predomini de la formació jurídica, en un nou context amb noves obligacions econòmiques: sovint necessita suport extern
- Existeix un personal dels “serveis centrals” municipals, a vegades poc qualificat i, a vegades, poc valorat professionalment: sobren administratius i falten A2
- Paper clau de les administracions supramunicipals: caldria un redisseny de les seves tasques?

Economía

Más del 40% de los municipios andaluces y manchegos evita la rendición de cuentas

- * *El Tribunal de Cuentas insta a que se sancione a los municipios que no cumplen la normativa*
- * *El 70% de los ayuntamientos de las provincias de Huelva, Córdoba, Almería y Cuenca eluden la ley*
- * *[Galicia prevé que a partir del 1 de enero los ayuntamientos puedan implantar la tasa turística](#)*

← Anuncis de Google

No vull veure més aquest anunci

Per què aquest anunci? ⓘ

*Diari El Economista
(30.09.24)*

VALORACIÓ GLOBAL DE LES FINANCES MUNICIPALS

- El model *nuclear* no és obsolet
- Virtuts del model municipal:
 - impostos diversos
 - autonomia fiscal: en tipus de gravamen i bonificacions
 - IBI: impost estable, identificable, no evadible, amb potencial
 - taxes i preus als usuaris: principi del benefici
 - participacions o subvencions incondicionada
 - préstecs

IMPOST SOBRE BENS IMMOBLES (I): VIRTUTS

- L'impost local més important, i amb més potencial
- Impost adequat per al nivell local: estable, no evadible, no distorsiona, reflecteix capacitat econòmica
- Permet un exercici notable d'autonomia fiscal: el volum i la composició dels ingressos
- Caldria adjuntar -anualment- al rebut de l'IBI una explicació senzilla dels principals trets i del càlcul de la quota a pagar

IMPOST SOBRE BENS IMMOBLES (II): REFORMES PENDENTS

- Diversificar tipus de gravamen als immobles no residencials
- Bonificacions per a nivells baixos de renda
- Bonificacions per a famílies monoparentals

IMPOST SOBRE BENS IMMOBLES (III): VALORACIÓ DELS IMMOBLES (I)

- L'IBI requereix revisions periòdiques dels valors de les bases imposables
- La base imposable de l'IBI no és com la de IRPF i IVA que s'actualitzen automàticament
- Calen revisions periòdiques, tant per raons d'equitat (personal i intermunicipal), com de recaptació

IMPOST SOBRE BENS IMMOBLES (IV): VALORACIÓ DELS IMMOBLES (II)

- Actual política de la D. Gral del Cadastre: no feta pública
- Cal una nova aplicació de coeficients com el període 2014-2020? Serien voluntaris o obligats als municipis que no han revisat des dels anys 90s?
- Es passarà de les revisions de valors cadastrals per municipis a la implantació dels valors de referència?
- Els governs municipals necessiten pistes per aplicar una política fiscal pròpia en l'IBI

IMPOST SOBRE VEHICLES

- Disseny obsolet: cal sortir dels “cavalls fiscals” i anar a “valor del vehicle” i “emissions de CO2”
- Figura potenciable: es podrien doblar els tipus màxims
- Figura que seria més eficient a un nivell autonòmic: impost doblat i compartit entre Generalitat i municipis

TAXES I PREUS PÚBLICS (I)

- Figura basada en el principi de benefici, especialment adequada al nivell municipal
- Permet regular i modular la demanda del servei que es consumeix voluntàriament. (S'exclou les taxes d'escombraries i de clavegueram)
- Permet fer compatible el principi del benefici i de capacitat de pagament i reduir la seva regressivitat
- Exercici obligat d'autonomia fiscal: cada govern municipal ha de decidir:
 - quins serveis cobra i quins no
 - si la part bonificada la finança la resta d'usuaris del servei o es finança amb el pressupost municipal

TAXES I PREUS PÚBLICS (II)

- Les taxes i preus ajuden a fer visible les demandes dels serveis, i a modular-les amb les tarifes
- Un bon disseny de taxes i preus aboca al càlcul de costos d'aquests serveis, i a una prestació més eficient
- Les taxes i preus públics s'han d'actualitzar anualment segons l'IPC. El calendari electoral no hauria d'influir en el moment d'actualitzar-los
- Les taxes i preus públics també s'haurien de revisar si varien significativament els costos (p. ex. cost de l'energia), o si varia la quantitat o qualitat del servei

TAXES I PREUS PÚBLICS (III)

- Les bonificacions s'han de dissenyar de forma raonada:
 - Per no perdre excessiva recaptació: cas de cotxes elèctrics, plaques solars, etc.
 - Per reduir, si escau, la càrrega a grups socials (joves, vells, aturats) o de renda
 - La utilització de la renda requereix prudència:
 - Calen revisions periòdiques dels beneficiaris, cosa que comporten un cost de personal que no sempre és assumible
 - Cal contemplar la utilització del patrimoni o riquesa personal, com indicador de capacitat econòmica en els serveis a la gent gran?

DECÀLEG DE LA GESTIÓ DE LES FINANCES MUNICIPALS

© jsolevilanova@ub.edu

1. Un model de finançament municipal és acceptable si ofereix autonomia fiscal, és estable i té un potencial dinàmic d'ingressos impositius, i es percep com a relativament just. Però la legislació no ho és tot. Des de la gestió i el govern municipal cal vetllar i treballar periòdicament les figures adients.

DECÀLEG DE LA GESTIÓ DE LES FINANCES MUNICIPALS

2. L'autonomia tributària ha de permetre, primer, decidir el volum total d'ingressos a recaptar, per tal que es pugui equilibrar de forma realista el pressupost d'ingressos amb el de despeses. Per tant, cal quadrar anualment el pressupost de despeses conjuntament amb les previsions d'ingressos derivades d'unes ordenances fiscals actualitzades. Segon, l'autonomia tributària ha de permetre al govern municipal dissenyar una política fiscal pròpia a l'hora de repartir les càrregues tributàries que generen els diferents tributs (i alleugerir les bonificacions) entre els contribuents, siguin residents, no residents, o empreses.

DECÀLEG DE LA GESTIÓ DE LES FINANCES MUNICIPALS

3. L'IBI és el principal impost municipal, i té una sèrie de virtuts (identificable, no evadible, estable, i representatiu d'una certa capacitat fiscal) que el fan més potenciabile i més just que altres figures locals. Cal jugar amb el tipus de gravamen, i aquest impost ha de ser el principal instrument regulador de l'equilibri pressupostari per la part d'ingressos. Tanmateix, l'IBI requereix una revisió periòdica de les seves bases imposables, a tots els municipis i dins de cada municipi, conduïda per l'Estat, però sense la resistència del govern municipal. Una futura adopció dels valors de referència per a l'IBI comportaria una actualització automàtica, però no lineal, de les bases imposables.

DECÀLEG DE LA GESTIÓ DE LES FINANCES MUNICIPALS

4. Les taxes i preus públics i, fins hi tot, les oblidades contribucions especials, són recursos adequats per a finançar una part de determinats serveis. Convé conèixer els costos de cada servei, al marge de les memòries financeres preceptives, per així saber el grau de cobertura financera de les taxes o preus. Cal dissenyar bé cada figura, per treure'n un rendiment adequat i modular la demanda del servei. I cal ser prudents en les bonificacions concretes.

DECÀLEG DE LA GESTIÓ DE LES FINANCES MUNICIPALS

5. Les subvencions específiques poden ser necessàries per la prestació d'un nou servei, però a vegades restringeixen l'autonomia del govern municipal. Per això no s'ha d'anar a la caça de qualsevol subvenció que s'ofereixi, perquè potser no és la prioritat municipal i perquè probablement obliguen a un cert cofinançament. Per a competències delegades de la Generalitat aquestes subvencions, no solament no haurien de desaparèixer, sinó que periòdicament s'haurien de transformar en transferències incondicionades.

DECÀLEG DE LA GESTIÓ DE LES FINANCES MUNICIPALS

6. Les transferències incondicionades de l'Estat i la Generalitat haurien de permetre complementar i anivellar la capacitat fiscal i les necessitats dels municipis i així, junt amb els ingressos impositius, satisfer el principi de suficiència. Per evitar falses il·lusions i poder planificar de forma més ajustada les transferències a rebre, caldria que les administracions comunicuessin anualment els seus volums agregats de transferències amb suficient antelació a les ordenances fiscals i als pressupostos municipals, i caldria pensar per part dels donants en una forma de càlcul on les quantitats pressupostades coincidissin amb les quantitats liquidades dos anys després, potser adoptant dades de recaptació de l'any t-2, i reduir així la incertesa dels governs municipals.

DECÀLEG DE LA GESTIÓ DE LES FINANCES MUNICIPALS

7. Totes les inversions noves en equipaments i infraestructures requereixen un estudi dels costos de manteniment i explotació d'aquestes inversions, fet pel propi ajuntament o per un consultor independent desvinculat dels arquitectes o enginyers que projecten les obres. Aquesta estimació cal fer-la tant si hi ha cofinançament extern com no.

DECÀLEG DE LA GESTIÓ DE LES FINANCES MUNICIPALS

8. Almenys des de l'àrea de gestió, cal una planificació financera a mitjà termini, revisada cada any, per confirmar els ingressos sostenibles en el temps, i per preveure les despeses obligades en el pròxim futur. Aquesta planificació financera hauria d'incloure certes reserves o estalvis financers per a despeses imprevistes.

DECÀLEG DE LA GESTIÓ DE LES FINANCES MUNICIPALS

9. Cal proveir-se d'indicadors financers senzills d'elaboració per als gestors, i senzills de comprensió per als polítics. Aquests indicadors han de mostrar periòdicament les condicions financeres del municipi. Aquestes poden ser definides per la solvència de caixa, la solvència pressupostària, i la solvència a llarg termini, fent una comparació de municipis de dimensions semblants, o de població resident i flotant semblant, o de característiques empresarials semblants.

DECÀLEG DE LA GESTIÓ DE LES FINANCES MUNICIPALS

10. Vistes de forma agregada, les polítiques d'ingressos i despeses dels ajuntaments tenen un efecte macroeconòmic en el país, tot i que els principals efectes els produeixen les grans ciutats, tot i ser tots ells molt menors que els efectes que produeixen les administracions autonòmiques i estatal. La petita contribució que el nivell municipal pot fer a l'estabilitat econòmica és elaborar uns pressupostos realistes i sense dèficit, formal o encobert, però per aconseguir això també cal que les administracions superiors facilitin amb suficient antelació les dades rellevants (modificacions impositives, increments de transferències, increments de sous públics, etc.) per calcular aquests pressupostos.

DECÀLEG DE LA GESTIÓ DE LES FINANCES MUNICIPALS

11. Cal una voluntat clara de transparència i rendiment de comptes dels ingressos i de la despesa. Per això és necessari explicar la filosofia i els càlculs dels principals impostos, la procedència de les subvencions i els costos de determinats serveis, i cal mostrar indicadors senzills de la situació financera de l'entitat municipal. Cal revisar periòdicament que el portal de transparència funciona, s'actualitza periòdicament, i té un format intel·ligible per a un ciutadà o una ciutadana amb una cultura mitjana. Aquesta informació farà més fàcil i rigorosa la tasca de la premsa local, i frenarà les falses veritats que es puguin publicar i difondre per les xarxes socials.

DECÀLEG DE LA GESTIÓ DE LES FINANCES MUNICIPALS

12. L'exercici de l'autonomia fiscal en impostos, i taxes i preus, comporta costos polítics que s'han de saber assumir. Aquests costos són més suportables si se saben relacionar amb els beneficis que comporta la despesa en bens i serveis. El ciutadà ho accepta millor si se li explica una cosa i l'altra. L'empresariat també vol explicacions, encara que és conscient que ni la seva empresa ni el conjunt de les empreses del municipi rebran en serveis unes quantitats equivalent als tributs pagats, perquè acostuma a haver-hi un flux de recursos cap als serveis rebuts pels ciutadans residents.

DECÀLEG DE LA GESTIÓ DE LES FINANCES MUNICIPALS

13. Cal que els gestors econòmics facin molta pedagogia davant de l'alcalde, l'equip de govern i la resta dels electes, i que l'alcalde i el govern municipal facin aquesta mateixa pedagogia davant dels ciutadans. Pot ser bo que el secretari-interventor que li pugui faltar arguments per explicar regularment la situació financera de forma entenedora, busqui ajuda en un expert en temes econòmics, per explicar-ho a l'alcalde i l'equip de govern i, amb permís d'aquests, als ciutadania si fos el cas.

DECÀLEG DE LA GESTIÓ DE LES FINANCES MUNICIPALS

14. Amb l'ajut i presència regular de la Sindicatura de Comptes, fent actuacions en el propi municipi o en municipis veïns, els gestors municipals s'han de poder sentir recolzats per aquest organisme de control extern. A vegades és efectiu poder avisar que “ve el llop”, però perquè això sigui efectiu cal que el llop aparegui per les contrades pròximes de tant en tant, i millor sovint.

DECÀLEG DE LA GESTIÓ DE LES FINANCES MUNICIPALS

15. Cal explicar la veritat als polítics! Encara que el govern municipal no la vulgui sentir!

CERTAMEN TIENE HISTORIA

HACE

1954 — TREINTA AÑOS — 1984

DECALOGO DEL SECRETARIO Y DEL INTERVENTOR

- 1.º Sé discreto. Procura hablar poco y no anticipar tu informe y opinión sobre personas, animales o cosas hasta que conozcas la opinión de los demás.
- 2.º Sé serio, pero no severo ni antipático. En tu trato con el resto de funcionarios has de comportarte como un compañero, lo que no atenta a la jerarquía de cada uno ni priva de hacer justicia cuando ha lugar.
- 3.º Procura favorecer a todo el mundo sin distinción de color, dentro de la ley, pues la gente en general es agradecida y aunque no fuera así, queda siempre la satisfacción de hacer el bien.
- 4.º Debes ser disciplinado en tu horario de oficina, ordenado en tu mesa de trabajo y diligente en despachar al día los asuntos.
- 5.º No debes mezclarte en política ni en lucha de bandos o fracciones. Tu función es técnica y administrativa.
- 6.º Tu conducta privada ha de ser ejemplar. Tu familia y tu hogar han de constituir tu refugio en las horas de ocio. El bar, el casino y la taberna, frecuentados asiduamente, envilecen por regla general y siempre restan categoría social en proporción inversa a la categoría del municipio. Selecciona tus amistades por su bondad y buenas costumbres y por su aversión a hablar de política.
- 7.º Estudia, lee revistas que te ilustren cada día más profesionalmente, cultiva y fomenta entre los demás el espíritu de solidaridad corporativa.
- 8.º En tus relaciones con el Alcalde y la Corporación has de tener siempre presente que eres un colaborador, un asesor y un consejero en la tarea de la buena administración, sin olvidar que en el engranaje municipal eres lo permanente. Por tanto, debes consagrarte a la labor de ser honrado y pulcro en extremo, desbaratando toda trapionda que te pueda comprometer.
- 9.º Has de ser diplomático. Tu vida profesional te ha de colocar en muchos trances difíciles donde habrás de poner a prueba tu talento y tus nervios. Procura entonces no tomar decisiones prematuras, no perder nunca la serenidad ni los buenos modos.
- 10.º No tomes tan a pecho los asuntos que te quiten el sueño o las ganas de comer. Para resolverlos, pon a contribución tu buena voluntad y las demás facultades que Dios te ha

dado, y si aún así no se resolviesen satisfactoriamente, no te preocupes.

Así vivirás muchos años gozando de la estimación y el respeto de todos o... de casi todos.

FUNCIONARIOS QUE NO COBRAN

Trascurrido el primer trimestre de 1954 la mayoría de los Ayuntamientos menores de 5.000 habitantes se encuentran sin un céntimo. Secretario, Oficiales y Auxiliares y los subalternos sin poder cobrar ni pagar las demás atenciones más preferentes.

VIDA CARA

El índice medio ponderado de todas las capitales españolas en el mes de marzo último fue de 583,5, cifra calculada sobre la base de 100 para 1936 (del Boletín de Estadística).

ECONOMIA, NO CICALERIA

Creemos que la hora presente reclama se destierre el concepto mezquino que muchos Ayuntamientos dan la impresión de tener de la economía, de la función y del funcionario, cuando a éstos se les niega la suscripción al «Boletín Oficial del Estado». Esto no es economía. Benévolutamente podemos tildarlo de cicalería.

¿QUE OCURRE CON LAS CARGAS ESTATALES?

Sabemos que en la mayoría de los Ayuntamientos vienen produciéndose conflictos de índole interpretativa de las disposiciones en virtud de las cuales se releva a las Corporaciones de las cargas por servicios del Estado. Si bien se ha creado por imperio del decreto de 12 de marzo de 1954 un organismo provincial que asumirá la tarea de discriminar cuáles son aquellas cargas y proceder a su abono, el hecho cierto es que, ya entrado mayo, vienen produciéndose casos en que el pago por parte del Ayuntamiento no se puede eludir so pena de provocar situaciones harto lamentables en los pueblos. ¿Quién abonará las medicinas a los miembros de la Guardia Civil y familiares? ¿Se van a dejar sin limpiar los locales escuelas si el Ayuntamiento no provee a esta necesidad? ¿Quién abona el material de oficina del Juzgado? Hay atenciones que pueden esperar, pero otras, no, sin graves trastornos. El Ayuntamiento está ante la necesidad de seguir autorizando estos pagos dando orden de suministro, cuyo pago a él ya no le compete.

Decálogo del Secretario y del Interventor (1954)

jsolevilanova@ub.edu

MOLTES GRÀCIES

